

ระเบียบวิธีในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มีจุดประสงค์เพื่อต้องการทราบทัศนคติทางการเมืองของบุคคลชั้นนำระดับท้องถิ่น แห่งจำกัดการศึกษา เฉพาะในเขตจังหวัดสิงห์บุรีซึ่งบุคคลชั้นนำผู้ซึ่งเป็นต้นแบบนำถือตาม เป็นที่เคารพนับถือจากราษฎรในท้องถิ่นทั่วไป ว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถพอที่จะนำชาวบ้านไปสู่วิถีชีวิตที่ดีกว่าได้ ฉะนั้นความศด ทัศนคติ คำนิยมใดๆ หากจะมีการเปลี่ยนแปลง จึงน่าจะเกิดขึ้น หรือเริ่มขึ้นมาจากบุคคลชั้นนำเหล่านั้นเป็นส่วนใหญ่

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ถือว่าบุคคลทุกกลุ่มอาชีพสามารถที่จะเป็นผู้นำหรือบุคคลชั้นนำของท้องถิ่นได้ ฉะนั้น ข้อมูลต่างๆ ที่ได้มาจึงเป็นที่ทัศนคติทางการเมืองของบุคคลชั้นนำทุกกลุ่มอาชีพในท้องถิ่น เช่น ข้าราชการฝ่ายปกครอง ครู ตำรวจ พระภิกษุ นายแพทย์ หนายควม พ่อค้า ขาวนา เป็นต้น โดยไม่จำกัดว่าเป็นเพศใดแต่ต้องมีอายุมากพอที่เข้าใจปัญหาการบ้านการเมือง ระดับสามัญชนธรรมดา ซึ่งควรจะมียายุไม่ต่ำกว่า ๒๐ ปี แต่อย่างไรก็ตาม เราถือว่าข้าราชการ เป็นกลุ่มอาชีพหนึ่งซึ่งมีลักษณะของการขัด กลেলাให้รัฐระเบียบทางสังคมการเมืองแตกต่างกว่ากลุ่มอาชีพอื่นอย่างมาก จึงแยกต่างหากจากกลุ่มอาชีพอื่น ที่ไม่ได้รับราชการ เพื่อเปรียบเทียบกัน

การที่แยกข้าราชการเป็นกลุ่มอาชีพหนึ่งต่างหากจากกลุ่มอาชีพอื่น ก็โดยสมมติฐานที่ว่าความคล้ายคลึงกัน(similarity) และความแตกต่างกัน(differences) ของทัศนคติทางการเมืองนั้นขึ้นอยู่กับ การขัด กลেলাให้รัฐระเบียบทางสังคมการเมือง ซึ่งเหตุผลมีอยู่ว่า ประการแรก กลุ่มอาชีพที่รับราชการนั้น จะถูก "ระบบราชการ" เข้าครอบงำทำให้มีลักษณะของความเป็น "อำนาจนิยม" อยู่ในจิตใจมากกว่ากลุ่มอาชีพอิสระ คือพวกที่ไม่รับราชการ มีข้อสังเกตว่าพวกหลังนี้จะมีทัศนคติไปในทาง เมื่อความอดุรอดของตนเอง จึงทำอะไรก็โดยหวังผลประโยชน์ทาง เศรษฐกิจของตนเป็นส่วนใหญ่ มักไม่คำนึงถึงว่าวิธีการนั้น หรือการกระทำนั้น จะถูกต้องตามครรลองของกฎหมาย หรือหลักการของ

ประชาธิปไตยหรือไม่ แต่ถึงอย่างไรก็ยังคงมีลักษณะของ "อำนาจนิยม" อยู่ นั่นเอง กล่าวคือ มักไม่ผูกมัดตัวเองอยู่กับระเบียบกฎเกณฑ์ กฎหมายอย่างข้าราชการจึงมีลักษณะ "อิสระนิยม" กว่า ประการที่สอง เป็นการสะดวกในการพิจารณาวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อแสดงให้เห็นชัดเจน เพราะมีกลุ่มเพียงสองกลุ่มเท่านั้น คือ กลุ่มที่รับราชการ และ กลุ่มที่ไม่ได้รับราชการ ซึ่งกลุ่มแรกเป็นกลุ่มผู้ปกครอง ส่วนกลุ่มหลังเป็นกลุ่มผู้อยู่ใต้การปกครอง ประการที่สาม กลุ่มข้าราชการส่วนใหญ่ มีการศึกษาดี มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองการปกครองพอสมควร ขณะที่กลุ่มที่ไม่ได้รับราชการส่วนใหญ่ มีการศึกษาดำ และมุ่งแต่การหาเลี้ยงชีพด้านเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ทั้งนี้เนื่องมาจากค่านิยมของคนไทยซึ่งชอบที่จะส่งบุตรหลานของตนเข้ารับราชการ โดยหวังว่าต่อไปจะได้เป็น "เจ้าคนนายคน" ซึ่งผู้ที่จะเข้ารับราชการจะต้องมีพื้นฐานการศึกษาดีพอสมควร ประการที่สี่ กลุ่มข้าราชการเป็นกลุ่มอาชีพที่มีลักษณะเฉพาะอยู่ในตัวแล้วจึงตรงกับเนื้อหาที่จะศึกษา ส่วนกลุ่มอาชีพที่ไม่ได้รับราชการเพียงกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ไม่สามารถเป็นตัวแทนกลุ่มอาชีพที่ไม่ได้รับราชการซึ่งจะใช้ในการวิเคราะห์ได้ เนื่องมาจากมีหลายกลุ่ม เช่น วิศวกร แพทย์ พ่อค้า ฯลฯ เป็นต้น จึงจำเป็นต้องนำทุกกลุ่มอาชีพมารวมกัน เรียกว่า กลุ่มที่ไม่รับราชการ เพื่อประโยชน์ในการศึกษา ประการที่ห้า ไม่จำกัดเพศ เนื่องจากพิจารณาเห็นว่า ในสังคมไทยปัจจุบัน หญิงไทยมีสิทธิเกือบทุกอย่าง เท่าเทียมกับชาย โดยเฉพาะทางด้านการเมืองอยู่แล้ว

จากประสบการณ์ของงานวิจัยที่ผ่านมาในอดีต พบว่ากลุ่มบุคคลชั้นนำไทยนั้นมีจำนวนน้อยมาก เมื่อเทียบกับประชาชนส่วนใหญ่ซึ่งก็เป็น เช่นเดียวกับสังคมอื่นโดยทั่วไป บุคคลชั้นนำเหล่านี้ อย่างน้อยจะมีความเฉลียวฉลาดมีความสามารถที่จะอ่านคิดเขียนหนังสือไทยได้ ซึ่งหากจะจัดส่งแบบสอบถามไปให้ตอบ ก็มีความสามารถที่จะตอบคำถามได้

เนื่องจากวัฒนธรรมทางการเมืองเป็นเรื่องละเอียดอ่อน เป็นการศึกษาจิตใจคน การศึกษาที่ดี เพื่อที่จะให้ได้ข้อเท็จจริงด้วยวิธีการหรือแนวทางใดแนวทางหนึ่งเพียงอย่างเดียว ย่อมจะก่อให้เกิดช่องว่างแห่งความบกพร่องได้มากเสมอ ฉะนั้น ความพยายามใช้

วิธีการหลายๆ วิธี และเปรียบพร้อมด้วยเทคนิคนานาประการ เข้าช่วยในการศึกษาวิจัย น่าจะทำให้ช่องว่างแห่งความบกพร่องที่หากจะมีขึ้น ลดน้อยลงมาก

การศึกษาริชัยนี้ เป็นความพยายามที่จะใช้วิธีการศึกษาในหลายๆ วิธี เข้าช่วยในการวิจัย เช่น การวิจัยเชิงภูมิศาสตร์ การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ การวิจัยเชิงจิตวิทยา และการวิจัยเชิงสังคมวิทยา เป็นต้น เมื่อได้ใช้กลวิธีและเทคนิคบางประการเข้าช่วย ก็ น่าจะเชื่อได้ว่า การวิจัยครั้งนี้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงอยู่มากพอสมควร แต่อย่างไรก็ตาม การวิจัยดังกล่าวได้อาศัย เอกสาร การสังเกตการณ์ และการสัมภาษณ์เป็นพื้นฐานสำคัญ ในการศึกษาริชัย

๑. การศึกษาจากเอกสาร

การศึกษาคั้งแรกพิจารณาจากเอกสารและหนังสือที่เขียนไว้ เกี่ยวกับเรื่อง ของวัฒนธรรมทางการเมือง เกี่ยวกับ เรื่องทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยมของคนไทย เกี่ยวกับสภาพภูมิศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อความคิดทัศนคติของคนไทย เกี่ยวกับ เรื่องอำนาจและอิทธิพล ของผู้นำว่ามีรากฐานมาจากปัจจัยสำคัญอะไรบ้าง เกี่ยวกับทฤษฎีในการพัฒนาการเมือง เพื่อพิจารณาว่า ประเทศไทยปัจจุบันอยู่ในส่วนใดของการพัฒนาการเมือง เป็นต้น

ข้อมูลในการค้นคว้าทางด้านเอกสารนี้ ส่วนใหญ่ได้มาจากห้องสมุด และ แหล่งวิชาการต่างๆ อาทิ ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตำราคำบรรยายของอาจารย์จากสถาบันการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยเก็บรวบรวมไว้ ห้องสมุดประชาชนสำนักงานจังหวัด กระบี่ และหนังสือตำราเกี่ยวกับเรื่องวัฒนธรรมทางการเมืองไทย ซึ่งผู้วิจัย ได้ซื้อหามาเก็บรวบรวมไว้ เป็นต้น

การศึกษาจากเอกสารนี้ใช้เวลาการศึกษา ตั้งแต่เริ่มแรกของการวิจัย จนกระทั่งเสร็จสิ้นการวิจัย ใช้เวลาประมาณ ๑ ปี

๒. การสังเกตการณ์

เนื่องจากเอกสารที่นำมาจากแหล่งวิชาการต่างๆ เพื่อเป็นข้อมูลและหลักฐานอันเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยนี้แล้ว การได้ไปสังเกตการณ์ ณ ชุมชนที่ทำการวิจัย คือ ท้องที่ในเขตอำเภอต่างๆ ของจังหวัดสิงห์บุรีหลายแห่งหลายครั้งในโอกาสต่างๆ เช่น ใน

หน้าที่ราชการ ตามโครงการ เยี่ยม เยียนประชาชนของจังหวัดสิงห์บุรี งาน เทศกาล และงานพิธีต่างๆ ของอำเภอ ตลอดจนงานสังคมต่างๆ เช่น งานแต่งงาน งานบวช ฯลฯ เป็นต้น ระหว่างเดือน กรกฎาคม ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๑ ขณะที่ผู้วิจัยรับราชการสังกัดสำนักงานจังหวัดสิงห์บุรี การได้พบปะพูดคุยกับชาวบ้านหรือประชาชนที่มาติดต่อกับทางราชการ และการพูดคุยกับชาวบ้าน ตามหมู่บ้านขณะไปแจกสิ่งของและตามโอกาสต่างๆ บ่อยครั้ง ทำให้เกิดความเข้าใจและได้รายละเอียดเพิ่มเติมขึ้นอีก เป็นอย่างมาก

๓. การสัมภาษณ์และแบบสอบถาม

การวิจัยสนาม คือหลักในการวิจัยนี้ ได้ใช้แบบสอบถามเป็นหลักในการวิจัยบุคคลชั้นนำของจังหวัดสิงห์บุรีโดยกระทำเป็น ๒ ขั้นตอน

ขั้นตอนแรก เป็นขั้นตอน "เพื่อแสวงหาบุคคลชั้นนำของชุมชน" ซึ่งได้

กำหนดจำนวนบุคคลชั้นนำ ในการวิจัยจำนวน ๑๕๐ คน โดยกำหนดว่าแต่ละอำเภอจะมีบุคคลชั้นนำโดยเฉลี่ยอำเภอละ ๓๐ คน ขั้นตอนนี้มีวิธีการค้นหาบุคคลชั้นนำ ๒ วิธี ซึ่งทั้ง ๒ วิธีนี้ จะเป็นการตรวจสอบกันไปในตัว

วิธีแรก

วิธีแรก ผู้วิจัยได้ / แบบสอบถามชุดที่ ๑ ซึ่งในแบบสอบถามจะมีคำถามถึงภูมิหลังของผู้ตอบซึ่งเป็นบุคคลทั่วไปสามารถอ่านออกเขียนได้ และถามถึงลักษณะของชุมชน บุคคลที่ได้ให้ความช่วยเหลือชุมชนและส่วนรวม จนเป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้าน และในตอนท้ายของแบบสอบถามชุดที่ ๑ นี้ จะถามความเห็นว่าคุณใดในเขตอำเภอนั้นที่เหมาะสม ควรจะเป็นบุคคลชั้นนำของอำเภอ โดยในแบบสอบถามจะกำหนดคุณสมบัติของบุคคลชั้นนำไว้ แล้วให้ผู้ตอบระบุชื่อเรียงลำดับการเป็นบุคคลสำคัญจำนวน ๑๐ ชื่อ วิธีแรกนี้ใช้แบบสอบถาม ซึ่งมีคำถาม ๑๘ ข้อ ส่งแบบสอบถามไปยังประชาชนทั่วไปทุกกลุ่มอาชีพและประมาณ ๒-๓ คน เช่น ชาวนา แพทย์ ข้าราชการ ทนายความ พ่อค้า ครู ฯลฯ เป็นต้น โดยกำหนดว่าอำเภอหนึ่งส่งแบบสอบถามไปให้ตอบ ๓๐ คน โดยเฉลี่ย อำเภอที่มีเขตเทศบาล ก็แยกออกเป็นในเขตเทศบาล ๑๕ คน นอกเขตเทศบาลแต่อยู่ในเขตอำเภออีก ๑๕ คน ส่วนบางคนซึ่งอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เองแล้วบันทึกในแบบสอบถาม จะได้ข้อมูลจากประชากรทั้งจังหวัด ๑๕๐ คน ซึ่งจะเป็นผู้ชี้ตัวบุคคลชั้นนำของจังหวัดสิงห์บุรี

วิธีที่สอง ผู้วิจัย เป็นผู้ชี้ตัวบุคคลชั้นนำออกมาเอง โดยพิจารณาจากฐานะ
ตำแหน่งในสังคมทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งมีกลุ่มบุคคลชั้นนำที่ได้ตั้งไว้

- ๑. นายอำเภอ
- ๒. สารวัตรใหญ่หรือสารวัตรสถานีตำรวจภูธรอำเภอ
- ๓. กำนัน
- ๔. สมาชิกสภาจังหวัด
- ๕. สมาชิกสภาเทศบาล
- ๖. ประธานลูกเสือชาวบ้าน
- ๗. พ่อค้าคหบดีที่มีมั่งคั่ง ซึ่งช่วยเหลือส่วนรวมเป็นอย่างมาก
- ๘. เจ้าอาวาสวัดที่มีชื่อเสียง

เมื่อได้ดำเนินการทั้งสองวิธีแล้ว ได้นำเกณฑ์ลักษณะคุณสมบัติบุคคลชั้นนำไทย
ซึ่งกมล สมวิเชียร และจักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ ได้ตั้งไว้และผู้วิจัยได้นำมากล่าวอ้างใน
บทที่ ๑ นั้นมา พิจารณาคัดเลือกบุคคลชั้นนำอีกครั้งหนึ่ง ได้บุคคลชั้นนำของจังหวัดสิงห์บุรี
เหลือเพียง ๑๔๐ คน แล้วจึงดำเนินการขั้นที่สอง

ขั้นตอนที่สอง เป็นขั้น " วัตถุประสงค์ทางการเมืองของบุคคลชั้นนำ " เมื่อ
ดำเนินการผ่านขั้นตอนที่หนึ่งแล้ว เราจะได้รายชื่อบุคคลชั้นนำของแต่ละอำเภอไว้จำนวน
หนึ่ง จะมีแบบสอบถามชุดที่สอง สำหรับวัตถุประสงค์ทางการเมืองของบุคคลชั้นนำโดยเฉพาะ

แบบสอบถามที่ใช้จะเป็นแบบสอบถามมาตรฐาน ซึ่งเป็นที่ยอมรับและใช้ได้ผล
มาแล้ว จากการวิจัยที่ผ่านมา แต่มีการคิดแปลงเพิ่ม / ลบบ้างเพื่อความเหมาะสมกับเรื่อง
เพื่อให้คนระดับผู้นำท้องถิ่นเข้าใจได้แม้แบบสอบถามจะเป็นหลักในการวิจัยครั้งนี้ แต่บุคคล
ชั้นนำบางคนไม่สามารถอ่านและทำความเข้าใจแบบสอบถามได้ ก็จำเป็นต้องอยู่เองที่ผู้วิจัยจะ
ต้องออกไปสัมภาษณ์ด้วยตนเอง ซึ่งบางครั้งก็จำเป็นต้องใช้ถ้อยคำในคำถามที่แตกต่างออกไป
ไปจากแบบสอบถาม เพื่อให้ผู้ตอบคำถามบางคนได้เข้าใจความหมายที่แท้จริงของคำถาม
บางครั้งอาจใช้วิธีการสนทนาแบบกันเอง แต่โดยทั่วไปแล้ว พยายามที่จะถามให้ตรงกับ
แบบสอบถามนั้นให้มากที่สุด แบบสอบถาม ในขั้นตอนนี้มี ๗๒ ข้อ เป็นคำถามที่ใช้ภาษาสั้นๆ

ง่าย ๆ ใช้เวลาในการตอบคำถามทั้งหมดประมาณ ๒๐-๒๕ นาที และมีคำถามเกี่ยวกับประวัติย่อๆ อีก ๑๕ ข้อ ใช้เวลาตอบประมาณ ๕-๑๐ นาที

อย่างไรก็ตาม แบบสอบถาม หัก ๒ ชุดนี้ ก่อนที่จะนำไปให้บุคคลตอบจริงๆ นั้น ผู้วิจัยได้เสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบและชี้จุดบกพร่องของคำถามก่อน แล้วจึงทำการแก้ไขใหม่ เมื่อแก้ไขใหม่แล้วยังได้นำไปให้ผู้รู้ได้ช่วยอ่านวิพากษ์วิจารณ์ ข้อบกพร่องอีกครั้งหนึ่ง แล้วทำการแก้ไขครั้งที่สอง เมื่อแก้ไขเสร็จแล้วได้นำไปทดสอบ (pretest) โดยผู้วิจัยได้ออกไปสัมภาษณ์ บุคคลชั้นนำจำนวน ๕ คน โดยอ่านคำถามในแบบสอบถามให้ผู้ตอบฟัง ซึ่งปรากฏว่า คำถามส่วนใหญ่เป็นที่เข้าใจ มีบางข้อซึ่งผู้ตอบไม่เข้าใจ ก็ได้ทำการแก้ไขถ้อยคำต่างๆ ให้ชัดเจน เข้าใจง่ายขึ้น เมื่อมั่นใจว่าแบบสอบถามมีคุณภาพดีแล้ว จึงส่งไปยังประชากร (บุคคลที่ประสงค์จะให้กรอก) ชั้นตอนนี้แบ่งออกเป็น ๔ ชั้น คือ

๑. การรวบรวมข้อมูล
๒. การคัดเลือกข้อมูล
๓. การแปรรหัสข้อมูล
๔. การแจกแจงข้อมูล
๕. การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

ในช่วงสุดท้าย เป็นช่วงของการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยละเอียดคนนำเสนอข้อมูลเป็นตารางและรายงานผลการวิจัยเป็นวิทยานิพนธ์

ในภาคผนวก ผู้วิจัยได้เสนอประวัติโดยย่อของบุคคลชั้นนำ ซึ่งได้รับความนิยมนสูงสุดของจังหวัดสิงห์บุรี จำนวน ๓ ท่าน โดยจะได้นำเอาชีวประวัติของบุคคลชั้นนำดังกล่าว มาเสนอโดยย่อ ให้เห็นถึงปัจจัยเบื้องหลังซึ่งมีส่วนสนับสนุน ให้บุคคลชั้นนำดังกล่าวก้าวขึ้นมาเป็นบุคคลชั้นนำของจังหวัดสิงห์บุรี โดยจะเริ่มตั้งแต่สังคมระดับครอบครัว สังคมนอกครอบครัว การศึกษาตลอดจนการทำงานการคบหาสมาคม เพื่อเป็นข้อพิจารณาว่าทัศนคติทางการเมืองของบุคคลชั้นนำระดับสูง ๓ ท่าน เกี่ยวข้องกับกระบวนการขัดเกลา

ให้รู้ระเบียบทางสังคมการเมืองอย่างไร ผู้วิจัยไม่สามารถที่จะนำชีวิตประวัตินักบุคคลชั้นนำทั้ง ๑๔๐ ท่าน มาเสนอและวิเคราะห์ในการวิจัยนี้ได้ เนื่องจากข้อจำกัดในด้านงบประมาณ ระยะเวลาในการวิจัยเป็นสำคัญ การเสนอประวัติบุคคลชั้นนำดังกล่าวพอที่จะช่วยให้มองเห็นภาพวัฒนธรรมทางการเมืองของไทยได้แจ่มชัดยิ่งขึ้น และเพื่อประโยชน์ในทางวิจัยศึกษา เฉพาะกรณีหากจะมีการวิจัยในเรื่องวัฒนธรรมทางการเมืองในอนาคต

หนึ่ง ระยะเวลาของการวิจัยนี้ เริ่มตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๐ จนถึงเดือน กุมภาพันธ์ ๒๕๒๒ ใช้เวลา ๑ ปีเศษ

ขั้นตอนแรกผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามชุดที่หนึ่ง ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่ต้องการจะสำรวจบุคคลชั้นนำในจังหวัดสิงห์บุรีทั้งหมดโดยได้ขอร้องไปยังปลัดอำเภออาวุโส (ระดับ ๕) ทุกอำเภอรวม ๖ อำเภอ และปลัดเทศบาลในเขตเทศบาลเมืองสิงห์บุรี^๑ ให้ช่วยส่งแบบสอบถามไปยังประชาชนทั่วไป ไม่ระบุตัวโดยกำหนดว่า ให้ส่งประชาชนทั่วไปทั้งในเขตสุขาภิบาลและนอกเขตสุขาภิบาล อย่างละเท่าๆ กัน ส่งแบบสอบถามไปอำเภอละ ๓๐ ชุด และเทศบาล ๓๐ ชุด รวมทั้งสิ้น ๒๑๐ ชุด

เมื่อได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนที่ ๑ แล้ว ผลปรากฏว่าไม่ได้จำนวนบุคคลชั้นนำเท่ากับจำนวนที่ตั้งเป้าหมายไว้ คือ ๑๔๐ คน กล่าวคือประชาชนทั่วไป ซึ่งหมายถึง ประชากรในเขตเทศบาล ประชากรในเขตสุขาภิบาล และประชากรนอกเขตสุขาภิบาลทุกคน ซึ่งรับแบบสอบถามไปกรอก บางคนไม่ระบุชื่อบุคคลชั้นนำเลย บางคนให้เหตุผลว่าไม่มีบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสม และประชาชนบางอำเภอ เช่น อำเภอท่าช้าง เกือบร้อยละร้อยระบุบุคคลชั้นนำ คนเดียวกันคือหลวงพ่อบุญ และมักจะระบุบุคคลชั้นนำเพียงคนเดียว ขณะที่แบบสอบถามเปิดโอกาสให้ผู้กรอกสามารถระบุชื่อบุคคลชั้นนำได้ถึง ๑๐ คน ฉะนั้นเมื่อรวบรวมบุคคลชั้นนำ ตามแบบสอบถาม ที่หนึ่งตามขั้นตอนที่หนึ่งแล้วจะได้บุคคลชั้นนำเฉลี่ยเพียงอำเภอละ ๔-๕ คน ซึ่งน้อยเกินกว่าที่ผู้วิจัยคาดหวังเอาไว้ นับว่าขั้นตอนแรกการวิจัยนี้ไม่ได้ผล

^๑ ปลัดอำเภออาวุโส และปลัดเทศบาลเมืองสิงห์บุรีทุกคน สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ทางรัฐศาสตร์หรือนิติศาสตร์ สำหรับจังหวัดสิงห์บุรี มี ๑ เทศบาล

แต่อย่างไรก็ตาม การที่ประชากรระบุบุคคลชั้นนำตามขั้นตอนที่ ๑ นี้ ก็ยังเป็นประโยชน์อยู่บ้างในการตรวจสอบ (check) ความถูกต้องของขั้นตอนที่สอง

ขั้นตอนที่สอง ผู้วิจัยแก้ความล้มเหลวของวิธีแรก โดยผู้วิจัยพิจารณาคัดเลือกบุคคลชั้นนำ โดยพิจารณาตำแหน่งของบุคคลในสังคม เป็นเกณฑ์ ตัวอย่างตำแหน่งในสังคมที่ถือได้ว่าเป็นบุคคลชั้นนำท้องถิ่น เช่น ตำแหน่งนายอำเภอ สารวัตร หรือ สารวัตรใหญ่ สถานีตำรวจภูธรอำเภอ เจ้าอาวาสวัด ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ กำนัน ประธานลูกเสือชาวบ้าน สมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาล เป็นต้น ขั้นตอนที่สองนี้ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามชุดที่สอง (แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการเมืองการปกครองสำหรับบุคคลชั้นนำ) ไปยังตำแหน่งต่างๆ ดังกล่าวทุกอำเภอโดยได้ขอความช่วยเหลือจากปลัดอำเภอระดับ ๕ ของทุกอำเภอ ช่วยส่งไปยังตัวผู้ดำรงตำแหน่งต่างๆ ในอำเภอนั้นๆ ซึ่งมีจำนวนมากกว่า ๒๐๐ คน นอกจากนั้น ยังส่งแบบสอบถามไปยังบุคคลที่มีชื่อเสียงในระดับอำเภออีก ๖ คน มีนายแพทย์ หนายความ อดีตนายอำเภอ และอดีตนายตำรวจสร้อยตำรวจเอก ซึ่งบุคคลดังกล่าวเป็นที่รู้จักกันทั่วไปในระดับอำเภอ ในที่สุดได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งสิ้น ๑๕๓ คน ตามความประสงค์ของการวิจัยนี้ต้องการประชากรเป็นบุคคลชั้นนำในการวิจัย ๑๕๐ คน จึงได้ทำการคัดเลือกแบบสอบถามที่กลับคืนมาชุดที่สมบูรณ์มากที่สุดได้จำนวน ๑๕๖ ชุด ผู้วิจัยได้ทำการจับฉลากแบบสอบถามที่เหลือดังกล่าวให้เหลือเพียง ๑๕๐ ชุด เพื่อทำการวิเคราะห์วิจัยต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๑

สถิติจำนวนบุคคลชั้นนำของอำเภอ: จำนวนประชากร จังหวัดสิงห์บุรี

ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๒๐

ลำดับที่	อำเภอ	จำนวน* ตำบล	จำนวน* ประชากร	จำนวน* บุคคลชั้นนำ
๑	อำเภอเมืองสิงห์บุรี			
	๑.๑ เทศบาลเมืองสิงห์บุรี	๒	๑๙,๙๗๐	๓๔
	๑.๒ นอกเขตเทศบาล	๘	๒๔,๔๙๑	๒๖
๒	อำเภออินทร์บุรี	๑๐	๕๘,๒๘๐	๓๖
๓	อำเภอบางระจัน	๘	๓๑,๔๕๘	๒๑
๔	อำเภอพรหมบุรี	๗	๒๖,๕๔๔	๓๐
๕	อำเภอค่ายบางระจัน	๕	๒๓,๕๕๗	๒๒
๖	อำเภอท่าช้าง	๓	๑๔,๗๙๘	๑๗
	รวม ๖ อำเภอ	๔๑	๑๙๘,๙๙๘	๑๘๖

* ประมวลสถิติ ประจำปี ๒๕๒๐ กองทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๒

บุคคลชั้นนำจังหวัดสิงห์บุรีแยกตาม อาชีพ อายุ และระดับการศึกษา

บุคคลชั้นนำ ในจังหวัดสิงห์บุรี	อาชีพ		อายุ		ระดับการศึกษา	
	รับราชการ	ไม่รับราชการ	ต่ำกว่า ๕๐ ปี	๕๐ ปี ขึ้นไป	ต่ำกว่า ปริญญาตรี	ปริญญาตรี ขึ้นไป
จำนวน	๘๑	๕๔	๓๖	๑๔๔	๑๔๒	๓๘
ร้อยละ	๕๕	๕๕	๒๐	๘๐	๗๘.๘๘	๒๑.๑๑

จากข้อมูลนามที่ได้ทำการสำรวจบุคคลชั้นนำ ๑๘๐ คน สามารถจำแนกออกได้

ดังนี้

๑. บุคคลชั้นนำที่มีอาชีพรับราชการ จำนวน ๘๑ คน = ร้อยละ ๕๕
๒. บุคคลชั้นนำที่มีอาชีพไม่ได้รับราชการ จำนวน ๕๔ คน = ร้อยละ ๕๕
๓. บุคคลชั้นนำที่มีอายุต่ำกว่า ๕๐ ปี จำนวน ๓๖ คน = ร้อยละ ๒๐
๔. บุคคลชั้นนำที่มีอายุตั้งแต่ ๕๐ ปีขึ้นไป จำนวน ๑๔๔ คน = ร้อยละ ๘๐
๕. บุคคลชั้นนำที่มีการศึกษต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน ๑๔๒ คน = ร้อยละ ๗๘.๘๘
๖. บุคคลชั้นนำที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน ๓๘ คน = ร้อยละ ๒๑.๑๑

คู่มือวิทยุโทรทัศน์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การแปรรหัสข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

เมื่อได้รับแบบสอบถามชุดที่สองจากบุคคลชั้นนำกลับคืนมาทั้งหมดแล้ว จึงคัดเลือกแบบสอบถามที่สมบูรณ์มากที่สุดไว้ และคัดเลือกบุคคลชั้นนำที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับเกณฑ์มาตรฐานค่าจำกัดความที่กำหนดยุติมากที่สุด จากนั้นผู้วิจัยจะได้แปลงคำตอบทั้งแบบวัดการมีทัศนคติการเมืองแบบประชาธิปไตยและแบบอำนาจนิยมเป็นคะแนน โดยหลักการ Likert Scale และใช้วิธีนับแจกแจงความถี่ แล้วนำเสนอรายการข้อมูลเป็นตาราง

ในการดูแลแนวโน้มของการมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยและแบบอำนาจนิยมนั้น จะใช้การแจกแจงตัวเลขในตารางออกเป็นร้อยละ เพื่อการเปรียบเทียบตัวแปรอิสระ แต่ละตัว เป็นต้นว่า เกี่ยวกับเรื่องอายุก็จะเปรียบเทียบบุคคลชั้นนำที่มีอายุเกินกว่า ๔๐ ปีขึ้นไปกับอายุที่ไม่เกิน ๔๐ ปี ว่ามีทัศนคติทางการเมืองแตกต่างกันอย่างไร ส่วนการแจกแจงคะแนนจากข้อมูลดิบ โดยหลักการของ Likert Scale นั้น จะได้แสดงการให้คะแนนในแต่ละข้อ ในหัวข้อถัดไป

การศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองในบทที่ผ่านมาได้มีการสรุปถึงการมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยและแบบอำนาจนิยมจากตำราของนักวิชาการหลายท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือของ กมล สมวิเชียร "ประชาธิปไตยกับสังคมไทย" และหนังสือ "ประชาธิปไตย สังคมนิยม คอมมิวนิสต์ กับการเมืองไทย" ของ ชัยอนันต์ สมุทวณิช เป็นส่วนใหญ่

ในลักษณะ ๘ ประการ ของการมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยและในลักษณะ ๘ ประการ ของการมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบอำนาจนิยมได้สร้างคำถามเป็นสเกล ๑ ถึง ๑๔ เพื่อสะดวกในการทำทดสอบความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency Test)

แบบสอบถามทั้งหมด ได้สร้างขึ้นจากลักษณะของผู้มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยและอำนาจนิยมทั้งที่กล่าวมาแล้ว โดยจะตั้งคำถาม ๓๖ ข้อ ต่อ ๑ สเกล รวมเปิดเสรีจมี ๗๒ ข้อ แบ่งออกเป็น ๒ ตอน คือ ตอนแรกถามถึงภูมิหลังเกี่ยวกับการศึกษา อาชีพ อายุ และตอนที่สอง ถามเรื่องเกี่ยวกับ สเกล ประชาธิปไตยและอำนาจนิยมนรวม

๑๔ เกลสการให้คะแนนในแต่ละสเกล ใช้หลักการของ Likert Scale กล่าวคือ การให้คะแนนแต่ละข้อ จะพิจารณาแนวคำถามเป็นสำคัญ คือ ถ้าเป็นคำถามประเภทบวก คือสนับสนุนประชาธิปไตยก็ให้คะแนน ๕, ๔, ๓, ๒ และ ๑ สำหรับคำตอบที่เห็นด้วยอย่างมาก เห็นด้วย ไม่มีความเห็น ไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอย่างมาก ตามลำดับ ถ้าเป็นคำถามประเภทลบ คือ สนับสนุนอำนาจนิยมก็ให้คะแนน ๑, ๒, ๓, ๔ และ ๕ สำหรับคำตอบที่เห็นด้วยอย่างมาก เห็นด้วยไม่มีความเห็น ไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอย่างมาก ตามลำดับ

คำถามในแบบสอบถามนั้น ส่วนใหญ่มาจากหนังสือ The Problems of Democracy in Thailand : A Study of Political Culture and Socialization of College Students ของ ทินพันธุ์ นาคะตะ และคำถามของแบบสอบถามหลายข้อได้ถูกดัดแปลงด้านภาษา ส่วนวนเพื่อให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของสังคมท้องถิ่น ระดับความรู้ความเข้าใจของบุคคลระดับชาวบ้าน ซึ่งสนใจการเมืองพอสมควร แต่ไม่ลึกซึ้งนัก และเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ครั้งนี้

แบบสอบถามซึ่งได้จัดทำสำเร็จครั้งแรก ๘๒ ข้อ ได้นำไปเสนอ อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัยอ่านตรวจและให้ความเห็น ข้อเสนอแนะ เพื่อทำการแก้ไข เมื่อได้พยายามทำการแก้ไขและตัดคำถามบางข้อที่มีลักษณะซ้ำกันออกไปแล้วจึง เหลือคำถามเพียง ๗๓ ข้อ ได้ขอความกรุณาผู้ทรงคุณวุฒิบางท่านได้กรุณาอ่านและชี้ข้อบกพร่องของคำถามที่ผู้อ่านอาจไม่เข้าใจ จึงทำให้ต้องตัดคำถามออกไปอีก ๑ ข้อ เหลือคำถาม ๗๒ ข้อ ได้ทำการขีดเกล้าภาษา คำนวณถ้อยคำส่วนวนให้เป็นแบบเข้าใจง่ายๆ^๑ เมื่อดำเนินการแก้ไขแล้วได้ทดลองนำไปทดสอบ (pretest) ด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปสัมภาษณ์ บุคคลชั้นนำ ๒ พวก

^๑ ในความตั้งใจครั้งแรกของผู้วิจัย หวังที่จะนำแบบสอบถามชุดที่สองนี้ออกไปสัมภาษณ์ด้วยตนเอง แต่ปัญหาเรื่องเวลา และค่าใช้จ่ายในการเดินทางทำให้ต้องเปลี่ยนความตั้งใจ จำเป็นต้องส่งแบบสอบถามไปให้กรอก จึงต้องแก้ไขแบบสอบถามให้อ่านเข้าใจง่าย

พวกเขาเป็นบุคคลชั้นนำซึ่งจะต้องวิจัยทัศนคติอยู่แล้ว จำนวน ๓ คน และพวกสอง คือ ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งไม่ได้เป็นบุคคลชั้นนำที่จะอยู่ในข่ายของการวิจัย จำนวน ๒ คน ทั้งสองพวกนี้อยู่ในเขตอำเภอท่าช้าง จังหวัดสิงห์บุรี จากการทดสอบ ปรากฏว่า ผู้ตอบสามารถเข้าใจคำถามในแบบสอบถาม มีบางข้อยังไม่เข้าใจ ผู้วิจัยจึงได้ทำการแก้ไขถ้อยคำ ส่วนอื่นอีก เป็นครั้งสุดท้ายจนแน่ใจว่าคำถามประมาณไม่ต่ำกว่า ร้อยละ ๕๐ สามารถอ่านเข้าใจ จึงได้นำออกไปวิจัยสนามจริงๆ

ขั้นตอนไปผู้วิจัย ได้ทำการทดสอบความสอดคล้องต้องกันภายใน (Internal Consistency Test)

การทดสอบความสอดคล้องต้องกันภายใน (Internal Consistency Test)

เพื่อทดสอบความสอดคล้องต้องกันภายในของแต่ละสเกล จึงนำเอาบุคคลชั้นนำ จำนวน ๑๐๐ คน จากทุกอาชีพ อายุที่ต่างกันระดับการศึกษาที่ต่างกัน คะแนนแต่ละข้อของบุคคลในแต่ละสเกลจะถูกรวมแล้วแจกแจงลงในตารางของสเกลต่างๆ

ตารางเหล่านี้ จะแสดงให้เห็นถึงสหพันธ์ระหว่างคะแนนรวมของแต่ละสเกล กับคะแนนแต่ละข้อของบุคคล กล่าวคือ คำถามใดน่าจะเชื่อถือได้หรือไม่นั้น อยู่ที่ความสัมพันธ์ของคะแนนรวมและคะแนนแต่ละข้อของบุคคล ซึ่งมีลักษณะดังนี้ ถ้าบุคคลส่วนใหญ่มีคะแนนรวมอยู่ในเกณฑ์ต่ำ กลางหรือสูงแล้ว คะแนนแต่ละข้อของบุคคลส่วนใหญ่จะต้องอยู่ในเกณฑ์ต่ำ กลาง หรือสูง สัมพันธ์ด้วยกัน ดังปรากฏในตารางที่ ๓

ศูนย์วิจัยทางพยากรณ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๓

ตัวอย่างคะแนนการทดสอบความสอดคล้องภายใน

(ข้อ ๑)

คะแนนรวมของสเกล ส.	ร้อยละของคะแนนบุคคลชั้นนำ				
	ต่ำ ๑	๒	๓	๔	๕ สูง
สูง ๑๘-๒๐					ก _๕
๑๕-๑๗				ก _๔	
๑๐-๑๔			ก _๓		
๗-๙		ก _๒			
ต่ำ ๔-๖	ก _๑				
รวม	๑๐๐% จ.๑	๑๐๐% จ.๒	๑๐๐% จ.๓	๑๐๐% จ.๔	๑๐๐% จ.๕

ตามหลักการแล้ว ตารางที่ ๓ ข้อ ๑ จะมีความสัมพันธ์กับสเกล ส. เมื่อ ก_๑, ก_๒, ก_๓, ก_๔ และ ก_๕ ในแต่ละแถวมีจำนวนบุคคล ซึ่งมีคะแนนตรงกันระหว่างคะแนนแต่ละข้อของบุคคลกับคะแนนรวมมีมากกว่าร้อยละ ๕๐ ตัวอย่างเช่น ร้อยละ ๗๐ ของบุคคลชั้นนำที่ตอบได้คะแนน ๑ ในข้อ ๑ ก็จะต้องนำมาใส่ในช่องคะแนน ๔-๖ ของคะแนนรวม อย่างไรก็ตาม ข้อ ๑ นี้จะเป็นเครื่องวัดทัศนคติที่ดีได้นั้น ก็ต่อเมื่อมีการกระจายของจำนวนของบุคคล ใน จ_๑, จ_๒, จ_๓ ... และ จ_๕ ไปตามลำดับความแตกต่างของทัศนคติ

สำหรับการทำ Internal Consistency Test ของสเกลหนึ่งสเกลใดจะ
 เริ่มด้วยการสร้างตารางใหม่ขึ้นมารองรับคะแนนแต่ละข้อของบุคคลในแต่ละสเกล แล้ว
 รวมเป็นคะแนนรวมของแต่ละคนในแต่ละสเกล ซึ่งแสดงให้เห็น ในตารางที่ ๔

ตารางที่ ๔

ตัวอย่างคะแนนของแต่ละบุคคลในแต่ละข้อของสเกล ส.

สเกล ส คำถามที่	คะแนนของแต่ละบุคคล				
	๑	๒	๓	๔	๕
๑	๒	๑	๒	๕	...
๒	๓	๒	๒	๔	...
๓	๔	๔	๒	๔	...
๔	๑	๔	๒	๔	...
คะแนนรวม	๑๐	๑๑	๘	๑๗	...

หมายเหตุ คะแนนของแต่ละบุคคลแสดงไว้เพียง ๔ คน เท่านั้น อาจจะมีต่อไปได้อีก
 จำนวนเท่าใดก็ได้ แล้วแต่จำนวนประชากรในการวิจัย

จากข้อมูลในตารางที่ ๔ นี้ เราได้สร้างขึ้นมาเพื่อประกอบกับ ตารางที่ ๓
 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนของข้อความและคะแนนรวมของสเกล
 สมมติว่า ถ้าสเกล ส. มีคำถาม ๔ ข้อ และในแต่ละข้อมีคะแนน ตั้งแต่ ๑-๕ คะแนน
 รวมขั้นต่ำสุดถึงสูงสุดของสเกล คือ ๔-๒๐ ตามลำดับ เราจะเห็นว่ามีการแบ่งออก
 เป็น ๕ ช่อง ในช่องคะแนนรวมนี้ (ดูตารางที่ ๓)

ในตารางที่ ๔ คำถามข้อ ๑ คนที่ ๑ ได้คะแนน ๒ ส่วนคะแนนรวมได้ ๑๐ เราจะนำไปให้คะแนนในข้อ ๑ ของตารางที่ ๓ ในช่องคะแนนรวม ๑๐-๑๔ ที่ตรงกับคะแนน ๓ การกรอกคะแนนแบบนี้จะทำให้เรียงไปจนหมดประชากรที่กรอกแบบสอบถาม จากนั้นก็จะมีการนับจำนวนบุคคลในแต่ละช่องว่ามีเท่าไร แล้วคำนวณเทียบออกมาเป็นร้อยละ ซึ่งจะทำให้สามารถเห็นความสัมพันธ์ระหว่างข้อความกับสเกลในขั้นนี้เอง คำถามทุกข้อของแบบสอบถาม ยกเว้นคำถามที่เกี่ยวกับภูมิหลังจะได้กระทำทำนองเดียวกับที่ได้อธิบายมาแล้วข้างต้น เพื่อที่จะได้แน่นอนใจว่า สเกล ทุกสเกลจะเป็นเครื่องมือที่ดีในการค้นหาข้อเท็จจริงเพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

ในการหาชั้น Internal Consistency Test นั้น สเกล ทุกสเกล จะดำเนินการแยกออกจากกันอย่างอิสระ กล่าวคือมีการกระทำเหมือน ตารางที่ ๓ และตารางที่ ๔ ไปทีละข้อทีละสเกล ส่วนการแจกแจง ลงตารางเพื่อนำไปวิเคราะห์และทดสอบสมมติฐานนั้น จะได้มีการรวมสเกลที่มีลักษณะของการมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ไว้กลุ่มหนึ่งและแบบอำนาจนิยมไว้อีกกลุ่มหนึ่ง ดังนั้น คำถามจึงแบ่งแยกออกเป็น ๒ กลุ่มใหญ่ๆ ในการคิดคะแนนรวม ซึ่งจะแสดงตัวอย่างในการทำไว้ในภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย